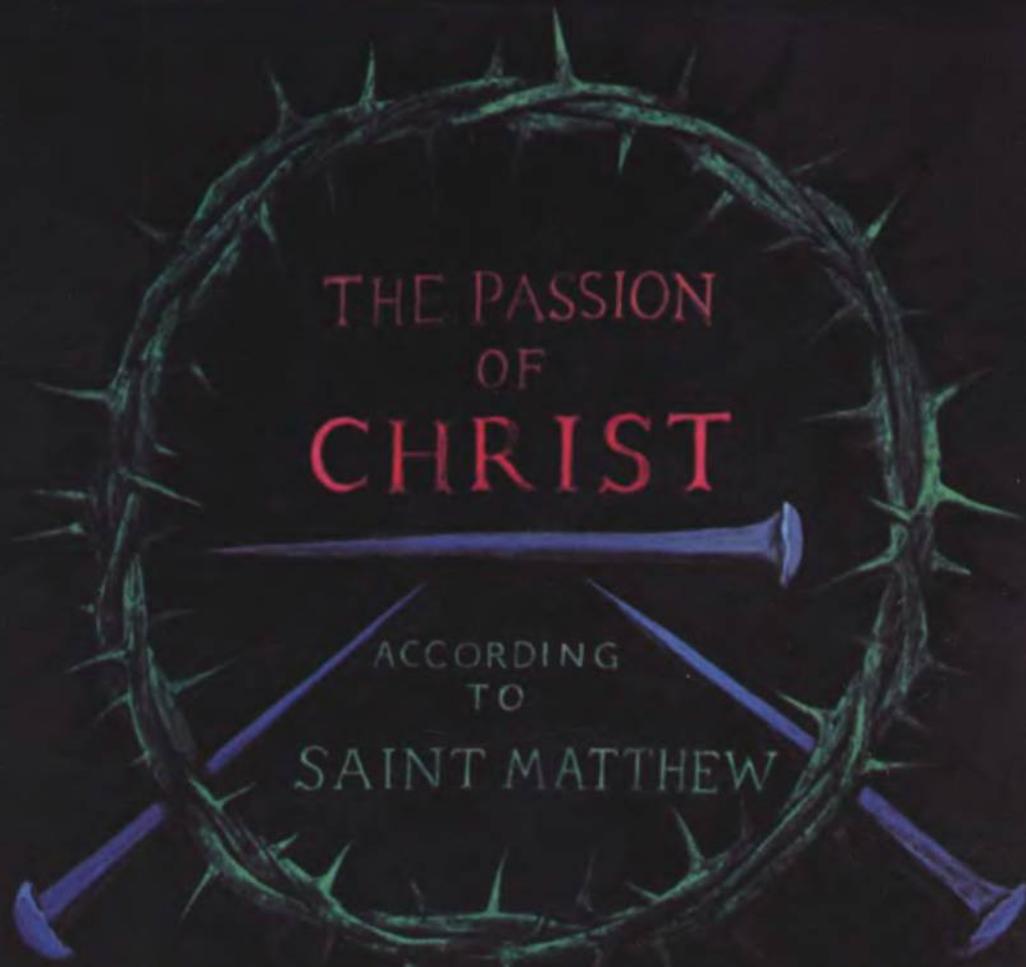

КАНАДСЬКО УКРАЇНСЬКА
МИСТЕЦЬКА ФУНДАЦІЯ

THE PASSION
OF
CHRIST

ACCORDING
TO

SAINT MATTHEW

ILLUSTRATED BY WILLIAM KURELEK

UKRAINIAN CANADIAN
ART FOUNDATION

**COMMEMORATING THE CENTENNIAL OF
UKRAINIAN IMMIGRATION TO CANADA
1891 — 1991**

**WILLIAM KURELEK'S
“PASSIONS OF CHRIST”
WITH INCLUSIONS FROM HIS
“PIONEER SERIES”**

**WEDNESDAY, MAY THE FIRST, 1991
5 O'CLOCK P.M. AT THE
UKRAINIAN CANADIAN ART FOUNDATION*
2118-A BLOOR STREET WEST, TORONTO**

* Founders Jaroslava and Michael Szafraniuk

З НАГОДИ
100-РІЧЧЯ
ПОСЕЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ В КАНАДІ
ВИСТАВКА КАРТИН
,,УКРАЇНСЬКИЙ ПІОНЕР”
ТА
,,СТРАСТІ ХРИСТОВІ”
ВАСИЛЯ КУРИЛИКА
ВІДКРИТТЯ ВИСТАВКИ
В СЕРЕДУ 1-ГО ТРАВНЯ 1991 Р.
О ГОД. 5-ТІЙ ПО ПОЛУДНІ

* Ініціатори і основники та головні фундатори КУМФ
подружжя Ярослава і Михайло Шафранюки.

Publisher
Ukrainian Canadian Art Foundation
2118-A Bloor Street West
Toronto, Ontario M6S 1M8

PROGRAMME

Wednesday, May 1, 1991 — 5:00 p.m.

2118-A Bloor Street West
Toronto

INVOCATION

His Excellency
Bishop Isadore Borecky
Ukrainian Catholic Church

GREETINGS

His Worship Arthur Eggleton
Mayor of the City of Toronto

Dr. Elaine Todres
Deputy Minister of Culture and Communications
Province of Ontario

OPENING ADDRESS

Very Reverend Roman Danylak
Yuri Shymko
President World Congress of Free Ukrainians

CLOSING ADDRESS

Roman Wrzesniewski

BENEDICTION

Very Reverend Petro Bublyk
Ukrainian Orthodox Church

HOSTS

Chrystyna Bidiak — Gloria Kupchenko-Frolick

Committee

The Very Reverended Roman Danylak
Trustee of the Estate of the
William Kurelek Ukrainian Canadian Art
Foundation
Niagara Falls, Ontario

Roman Wrzesniewski
President of the Ukrainian Canadian
Art Foundation
Toronto, Ontario

Dr. Peter T. Smylski
Chairman
Ukrainian Canadian Centennial Commission

Ihor Bardyn
Vice-Chairman
Ukrainian Canadian Centennial Commission

Yaroslav Sokolyk
President
Ukrainian Canadian Congress
Toronto Branch

Dr. Ivan Hrabowski
Executor
Ukrainian Canadian Art Foundation
Niagara Falls, Ontario

Ian Burtyniak
Executor
Ukrainian Canadian Art Foundation
Niagara Falls, Ontario

Oksana Sosnowska
Secretary
Ukrainian Canadian Art Foundation
Toronto, Ontario

**In Grateful Memory to the
Loving Dedication and Sacrifice of
Olha and Mykola Kolankiswky
Founders of Niagara Falls Gallery
The “Passion of Christ”
William Kurelek Collection**

GUEST OF HONOUR

Mrs. Jean Kurelek

Wife of the late William Kurelek

Dr. Irene Moroz
Curator
Ukrainian Canadian Art Foundation

ABOUT WILLIAM KURELEK

William Kurelek was born on March 3, 1927 on a farm near Whitford, 75 miles northeast of Edmonton. He died on November 3, 1977, in Toronto. His maternal grandparents had come to Alberta in 1896, and his mother, Mary, was born there in 1906. His father, Metro Kurelek, arrived from the Ukraine in 1924 and married the girl whose parents had also come from his native village of Borivtsi, Chernivtsi region (Bukovina).

When William was seven years old, his parents moved to a farm in Stonewall, north of Winnipeg. In 1949 Kurelek received B.A. from the University of Manitoba. He began his art studies at the Miguel Allende Art School in Mexico and continued them for a year at the Ontario College of Art and in Montreal. In 1952 he went to England to seek a cure an eye disorder he had developed in connection with a nervous affliction.

Kurelek, who had been a practicing Christian, almost an atheist, recovered his faith after he was healed and had regained perfect eyesight. It was then, in the late fifties, that he vowed an act of thanksgiving unprecedented in the history of art: to illustrate each sentence in the Gospel according to St. Matthew. He began to research the project in 1957; and in 1959 he made a journey to the Holy Land, which resulted in over 800 sketches for his project. In 1960, he began the series of 160 paintings of **The Passion of Christ** in Toronto, systematically finishing one painting per week. The series was completed in 1963. In the meantime, his first one-man show had taken place in 1960 in Toronto's Isaacs Gallery. Its success established his reputation.

In the seventeen years that were left to him he had no fewer than a hundred shows in art galleries, parish halls, and various other institutions. At his untimely death Kurelek had completed over then thousand paintings and drawings. At first he left them unsigned. "When painter signs his work," he said, "he overestimates himself; it's not his work, it's God's". But as his paintings increased in value, galleries and collectors demanded a signature. Then he would sign his paintings with initials joined, topped by a small cross above the WK.

Kurelek would write down his own interpretation of each painting in a series, or individual “problem” paintings. Thus in addition to the paintings, he left behind many texts of literary and philosophical value. In 1973 Cornell University Press published his autobiography, **Someone with Me**; in the same year, his first series of paintings to be published, **A Prairie Boy’s Winter**, appeared, accompanied by his interpretive text.

In the course of the next three years, nine more albums of his paintings appeared. Now there are fourteen, published in various countries in twenty languages. This number likely to grow.

Two films based on paintings and text by Kurelek were produced in 1971: **Pacem in Terris** and **The Maze**. Thus far, three more have been made, of which two were filmed in our gallery: **The Ukrainian Pioneer** and **The passion of Christ**. Some of them available in seven languages.

Kurelek’s style pf painting has been variously characterized as harsh realism, primitive realism, or symbolic realism. Actually, Kurelek was very versatile both in painting technique and in literary style, adapting himself both to the subject and to the viewer or reader. He remarked once that he would gladly have painted in abstract manner had he been convicted that ideas he wished to advocate could be expressed abstractly. One sentence summarizes his purpose: “I would unhesitatingly destroy all I have accomplished as an artist, if that were necessary to save even a single human soul.”

Kurelek sought artistic styles and technique that would make his art and the teaching it emboied accessible to the wides circles. He desired the same for our gallery. In one of his letters he wrote: “I would like your museum to be visited everyone — nationalists as well as communists.”

While a fairhful communicant of the Catholic church, Kurelek gladly made appearance in churches of all Christian denominations. And all these churches equally treasure his art and his teaching. Moreover, his humaneness and love of mankind are deeply respected by non-Christian as well. His charitable undertakings, both theoretical and practical (he helped to maintain a farm and bought cows for the poor in India, aided orphans in Africa and Latin America) and his stand on human rights (as a sponsor of the pro-life movement) assure him a unique place among the moral leaders of our time.

М. Антонович-Рудницька

ДУМКИ ПРО ВАСИЛЯ КУРИЛИКА

Василь Курилик — популярний канадський маляр українського походження. Наголос робимо передусім на **канадський**, бо вся творчість цього маляра пов'язана з країною його народження — Канадою, її краєвидами, етнічними групами та їх побутом. Крім цього, його твори мають виразно автобіографічний характер, в них змальоване його власне життя, почування та переконання. Власне тому всі думки про Курилика треба починати від його життєпису.

Курилик народився в родині українського піонера на фармі в Альберті, звідки вона згодом переїхала до Манітоби. Дитинство малого Василя не було щасливим. Дітей тоді карали не тільки за провини, але й за те, що були перелякані, неповоротні, слабосильні. Батькові до помочі потрібний був міцний робітник, а найстарший син Василь був слабий і хоровитий. Крім цього, в нього був виразний нахил до малювання, а не до сільсько-гospодарської роботи. За це все батько його недолюблював. А шкільні товариші знущалися над хлопцем за те, що він не хотів брати участі у фізкультурних забавах, та спортивних змаганнях. Все це відбилося на вражливій, нервовій системі Василя, яка вже замолоду була захитана; він потроху ставав самітним меланхоліком, а дедалі навіть диваком.

Не зважаючи на спротив батька, він закінчив гуманістичні студії в Манітобському університеті, поїхав учитися мистецтва спочатку до Торонто, а потім до Мехіко. Система студій в обох цих містах не сподобалася Куриликові, тож скінчилася тим, що він почав самостійно вчитися з книжок, мешкаючи в нетопленій хаті в Монреалі. Свідомість, що він іде проти волі батька й повна самітність доводили його до депресії, та до думок, а навіть спроб самогубства.

Виїхавши у 1952 році до Лондону у Великобританії, Курилик, унаслідок важкого нервового розстрою, попав у психіяtrичний шпиталь, де пробув декілька років. Лікували його там електричними струсами, які завдавали йому несамовитих мук. Він порівнював їх до повторюваної смертної кари й пробував утривалити повними жаху рисунками.

Хтось із шпитального персоналу зацікавив його римо-католицизмом і Курилик, прийнявши це віровизнання, знайшов у ньому порятунок, підтримку й душевну рівновагу. З того часу релігія стала одним із головних стимулів його життя й творчості. Свій мистецький талант він почав уважати Божим даром і вирішив присвятити його *ad maiorem Dei gloriam*. Своїм мальтством він хотів навчати людей добра, справедливості та інших християнських чеснот. Сам він вів напівчернече, аскетичне життя: що три місяці жив кілька місяців самітно „у пості та молитві”. Надзвичайно працьовитий і дисциплінований, він малював по кільканадцять годин на добу і так творив цілі серії малюнків, переважно автобіографічного характеру.

Пізніше всі ці серії були репродуковані в окремих книжках-альбомах з власними поясненнями автора. Як картини, так і тексти до них подані приступним, зрозумілим, цікавим, дещо найвним способом. Вони мали великий успіх, автор діставав нагороди за найкращі книжки для дітей; їх перекладали на інші мови. Ось назви цих творів, у яких Курилик згадує свою молодість:

- Хлоп’яче літо на преріях,
- Хлоп’яча зима на преріях,
- Дереворуб,
- Хтось зі мною!
- Куриликова країна,
- Різдво Христове на Півночі,
- Український піонер,
- О, Торонто!
- Куриликове бачення Канади та інші.

У 1959 році, перед поверненням до Канади, Курилик провів 5 тижнів у Святій Землі, досліджуючи там краєвиди, клімат, архітектуру та типи людей. Це була підготовка до великого циклу

(160 картин) „Страстей Христових за Євангелієм від св. Матвія”. Цей цикл зберігається в Українському музеї в Ніагара-Фалс, Онт. Кожна картина цього циклу оповідає про якийсь етап страстей, а пояснення Курлика замінені цитатами з Євангелія. Що близче до кінця, то дія набирає більш емоційної інтенсивності. Особливо драстично представлені „Муки Христові”. Але здається, що до цього циклу треба підходити радше з позиції релігійного пієтизму, ніж з погляду мистецьких критеріїв. Маляр не хотів цих образів продавати, вони мали служити допоміжним засобом для місіонерської діяльності, вираз сильної духовності в обличчі Христа мав навертати невірних на „путь істини”.

Курилик дістав у Торонто працю обрамовувати картини в Галерії Айзак і там теж у 1960 році відбулася перша виставка його картин. Малюнки подобалися широкому колу відвідувачів виставки, особливо тим, які відчували нехіть до пануючого тоді в Канаді абстрактного стилю в мистецтві. Курилик став відомим, його головною амбітною метою було переконати батька, що він популярний маляр і може заробляти мистецтвом.

Інакше на Курилика дивилася фахова мистецька критика, частина якої не дуже визнавала мистця. Дехто робив йому закиди, що він більше проповідник, ніж мистець; що його твори мають літературний, а не малярський характер; що він не вміє рисувати людської фігури, бо не має формальної мистецької освіти, не мав нагоди працювати з живим моделем; що його кольори різко-крикливі, або занадто мляві; що його композиції часом незрівноважені тощо. А вже нібито кардинальною його помилкою було копіювання власних картин на бажання покупців, компроміс зі смаком публіки.

На жаль, з деякими закидами треба погодитися. Важко бо сприймати переобтяжені символізмом або моралізуючими погрозами картини. В них часом навіть відчувається темна примара психічного захитання маляра. Але ж для об'єктивності треба насамперед звернути увагу на його кращі твори, наприклад на краєвиди прерій. Ні один канадський маляр не відчув і не передав характеру, атмосфери й настрою цих безмежних просторів так правдиво, як це зробив Курилик. Народившись і виростаючи у західніх провінціях Канади, він бачив красу й велич

у безпереривній рівнині, що простягається до далекого горизонту. Саме цю красу він майстерно передав у своїх творах — чи ними були вкриті глибоким, недоторканим снігом простори, чи на них хвилювалося море золотої, достиглої пшениці — вони завжди викликають величезне враження.

Дивлячись на картину жнів, де на передньому пляні кремезна постать (мабуть батька) любується результатом тяжкої праці — зерном на своїй долоні — здається, що ми прямо дихаємо запахом доспілого збіжжя. Для нас особливо цікаві та цінні ті Куриликові картини, що ілюструють життя українських пionерів на фармах прерій. У них бо задокументовано та збережено сцени з побуту, який уже перейшов до історії. Маючи фотографічну пам'ять, мистець малював їх із великою точністю. А з відповідними поясненнями вони пізніше послужили матеріалом до фільму — автобіографії Василя Курилика.

Картини великого формату купив від О. та М. Колянківських канадський уряд і примістив їх в одній із заль парламенту в Оттаві. На них еопея української родини, яка, тікаючи від злиднів рідного села, опинилася в канадській пушці*.

Інша серія, створена на основі власної пам'яті й видана окремою книжкою під назвою „Дереворуб”, заслуговує на окреме вирізнення. Сам автор працював декілька років у лісі, заробляючи на прожиття, студії та подорож до Європи. Тоді ще весь процес вирубування виконувався ручними пилами й сокирами. Курилик згадує важку фізичну працю, яка чергувалася з приємними моментами відпочинку у веселому приятельському гурті. Та згодом система змінилася — величезні машини-комбайни з одним-двома фахівцями стали виконувати працю сотень робітників. Мистець у своїй книжці висловив задоволення, що він залишив працю в лісі перед цією зміною. Тут варто зачитувати опис його першого враження після приїзду до північного Онтаріо в 1944 році, що свідчить про малярське око й безпосередню реакцію на бачене: „Після довгої їзди потягом п'ятеро нас висіло на станції в Нейс і мое передчуття небувалої

* Варто б перейменувати цю залю на „Куриликову”, замість „залізничної”.

досі пригоди поглибилося. Безконечний простір озера Супіріор захоплював дух хлопця з прерій. Здавалося мені, що це ліс пнеться угору, відступаючи від берегів озера. Я ще ніколи в житті не бачив гір!!!”.

Картини з біографічними мотивами, які творив Курилик, належать до кращих його праць. В них відчувається тепло і своєрідний наївний чар, притаманний т. зв. примітивному мальарству. Хоч, у повному значенні цього слова назвати Курилика примітивним мальarem не можна.

Увага нашого майстра переважно була скерована на життя у природних умовах — у лісі, на фармах. Він рідко малював урбаністичні сцени, мабуть тому, що, на його думку, місто значно більше грішить проти Божих заповідей, ніж село.

*
* *

Василь Курилик залишив дуже велику мальарську спадщину. Крім циклу картин про українських піонерів, він створив такі ж цикли з життя та побуту поляків, євреїв, ескімосів, французів та інших етнічних груп Канади. Він багато подорожував, щоб мати змогу якнайшире віддати автентичне довкілля цих груп.

На нашу думку, до менш вдалих його праць належать ілюстрації до англійського перекладу Франкового „Лиса Микити”. Якби це був звичайний „Рейнеке лис” — то все було б у порядку, але перелицьований Франковий „Лис Микита” дає гумористичний портрет українського села, якого Курилик не знав. Він не знав його специфічного характеру, його відносин і не розумів тих комічних типів, з яких Франко зробив звіряче царство. Ще слабше виглядають ці рисунки, коли порівняти їх до чудових, прямо класичних ілюстрацій Едварда Козака. Більш стилеві й відповідні до „Лиса Микити” важко собі уявити.

*
* *

Про Курилика вже існує досить багато літератури. Автори й дослідники його творчості дошукуються в нього подібності з творами двох нідерляндських мистців — Іероніма Босха (прибл. 1450-1516) та Пітера Бройгеля (1525-1569). Не можна заперечити, що він дійсно дуже любив цих двох художників іуважно студіював їхні твори. Я переконалася у цьому на власні очі у брюсельському музеї, де наш маляр кілька годин не відходив від картин двох згаданих майстрів, докладно придивляючись до всіх деталів та способу виконання. Куриликова співзвучність з Босхом, майстром макабричної фантастики, дійсно помітна. Що ж торкається Бройгеля, то тільки його грав'юри з періоду окупації еспанським військом і політично-суспільних утисків подібні тематикою до Куриликових творів. Після цього цей мистець вернувся до стилю свого попередника, Босха, й гострою сатирою разом з загадковими параболями передавав терпіння свого народу. До цих творів старого майстра належать передусім „Сім смертних гріхів” та інші пекельні сцени які вказують на моральний розклад суспільства й перестерігають його перед повною загибллю. В цих творах Курилик знаходив близькій йому ідеї, які хотів передати своїм мистецтвом. Але в жодному разі не можна проводити паралелю між Бройгелевими сценами з селянського життя і піонерським побутом Василя Курилика. Бройгелеві постаті, це повнокровні, кремезні, присадкуваті селяни, з їх широю життєрадістю і непогамовним апетитом, бажанням користати зо всіх життєвих приємностей. Їх ніяк не можна порівнювати зі слабосильними „патикуватими” персонажами Курилика. Єдина його справді монументальна фігура — вже згадана вище батькова постать серед пшеничного лану. Яскравого багатства глибоких кольорів Бройгеля, залитих особливим золотавим світлом, важко шукати в блідих, або „сирих” зіставленнях Куриликової палітри.

Але чи треба дошукуватися такої чи іншої подібності до чужих мистців? Курилик має своє власне, виразне мистецьке обличчя, свій індивідуальний стиль з усіма його позитивами і негативами, який він випрацював особистим зусиллям і наполегливою працею — мало скориставши з формальної мистецької освіти. В нього багато прихильників та багато противників його творчости. Вони, не дивлячись на будь-яку

писанину, своєї думки про нього не змінить. Одне не підлягає дискусії, а саме те, що ми підкresлили на початку цієї статті: Курилик — видатний КАНАДСЬКО-український мистець нашої доби!

Вс. п. Мистець Василь Курилик, автор „Страстей Христових”, „Український Піонер” та багато інших знаменитих творів.

Михайло Шафранюк

ІСТОРІЯ КАНАДСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ФУНДАЦІЇ

Історія КУМФ взяла початок від нас, цебто від мене, автора цих рядків, і моєї дружини Ярослави — фундаторів Канадсько-Української Мистецької Фундації. Тому й історію КУМФ хоч-не-хоч мусимо починати від себе. Ідея створення Фундації, яка служила б інтересам української культури, зродилася в нас давно. Ще в Україні, де ми з дружиною мали добре наладнане і добре діюче підприємство, ми мріяли про створення якоїсь фундації, але конкретних плянів в нас тоді не було. Та недовго довелося нам господарити в рідному краю. Прийшов 1939 рік, а з ним роками сподівана німецько-польська війна та зовсім несподівана окупація західних областей України радянською владою. Та власне влада два рази націоналізувала наші підприємства, цебто позбавляла нас нашої власності на них. Після війни ми опинилися на чужині і мусіли починати нашу трудову діяльність з нічого, наново.

Наш шлях за океан завів нас зразу до Аргентини. Після чотирьох років, можна сказати щасливого життя у труді в тій прекрасній і багатонадійній країні, ми переселилися до Канади, щоб з'єднатися з нашою родиною, яка також після закінчення війни емігрувала за океан.

Ведучи добре діюче торговельне підприємство в Торонто, упродовж 16 років ми часто, у вільний від праці час, відвідували мистецькі виставки, особливо українські, які влаштовувало подружжя Ольга і Микола Колянківські. Відвідуючи виставки, ми дійшли до висновку, що маємо обов'язок купувати мистецькі твори, щоб помогти матеріально і заохотити до дальшої праці початкуючих, або навіть уже відомих українських мистців у діяспорі.

Час ішов, з ним ми досягли пенсійного віку й вирішили зайнятися громадською корисною працею, пов'язаною з нашим зацікавленням мистецтвом. До ліквідації нашого підприємства ми зібрали понад 200 картин роботи 40-50 авторів. Наша досить велика, приблизно на 400² метрів хата, була повністю завішана картинами. Власне ті картини, яким було вже тісно, спонукали нас створити саме мистецьку фундацію. Від задуму треба було перейти до діла.

Весь 1975 рік ми морочили голови нашим торонтським адвокатам — Святославові Фролякові та Ярославові Ботюкові з метою, щоб вони знайшли формулу створення фундації. Врешті, бажаючи фіналізувати задум, ми запросили до нашого дому в Іслінгтоні досить велике число осіб, які, на нашу думку, повинні бути зацікавлені створенням фундації. Між запрошеними були представники різних громадських, церковних і навіть політичних організацій. Верхом нашої пошани й довір'я була участь у зустрічі представників СКВУ і КУК. Власне тоді ми зробили заяву, що купуємо дім, в якому влаштовуємо мистецьку галерею-музей. Будинок на вулиці Блюр-Захід, ч. 2395 мав три поверхи і підвальне приміщення. За нашим задумом підвальне приміщення повинно було бути призначене на постійну експозицію нашого фонду, перший поверх на влаштовування виставок, а другий і третій поверх ми запропонували для СКВУ і КУК — Торонто та для Провінційної Ради КУК за поверненням коштів утримання будинку. Представники названих установ прийняли нашу пропозицію і ми почали реалізувати наш задум.

Для реалізації нашого пляну потрібний був дозвіл — чартер з боку провінційного уряду Онтаріо. З цією справою ми звернулися до адвоката Любомира Козака, який вже тоді мав славу спеціаліста від корпорації. За його порадою ми відбули загальні збори, на яких вибрано дирекцію Фундації, схвалено назву: Канадсько-Українська Мистецька Фундація, а по-англійськи Ukrainian-Canadian Art Foundation. Заяву на „чартер” підписали такі особи: Юрій Даревич, Петро Глібович, Любомир Козак, Михайло Шафранюк, Ярослава Шафранюк, Ганна Троян, Василь Верига, Роман Вжесневський і сенатор Павло Юзик. Після інтенсивних заходів ми одержали „чартер” і почали діяльність.

Згідно з „чартером”, наша Фундація має всі привілеї неприбуткової установи в провінції Онтаріо.

Перших три роки наша Фундація вела свою діяльність у згаданому вже будинку. Той будинок куплено коштами фундаторів за ціну 130.000,00 доларів, а після перебудови й ремонту вартість зросла до 150.000,00 дол.

Згідно з „чартером” наша Фундація складалася з членів-основників, які взяли на себе обов’язок платити річні внески по 100 дол., і членів звичайних, які платили річні внески по 10 дол. Вже на самому початку записалося у члени Фундації приблизно 450 осіб. Цю кількість членства можна було б подвоїти, або навіть потроїти, але для цього потрібна була добре наладнана канцелярія та більше платних працівників.

Мистецька галерія Фундації від самого початку відчинена для відвідувачів безупинно, включно з неділями й святами, за винятком одного дня у тижні — середи. Вже в першому році існування Фундація широко розгорнула свою, популяризуючу мистецтво, діяльність. Ми влаштували багато мистецьких виставок, які почали відвідувати щораз більше осіб, зацікавлених образотворчим мистецтвом. Першого року постійну галерію і мистецькі виставки відвідало коло 10 тисяч осіб. Річне число відвідувачів ніколи не зменшувалось, навпаки — воно з кожним роком збільшувалося. Для збільшення зацікавлення громадян і мистців справами Галерії, ми влаштували по 12-18 виставок кожного року, а кожну виставку відвідувало 200-500 осіб, серед яких було багато канадців неукраїнського походження.

Вся робота в КУМФ виконувалась одним платним працівником та добровільною допомогою прихильників Фундації. Ніхто з-посеред нас не мав потрібного досвіду у веденні мистецької галерії, однаке, незважаючи на це, Галерія робила добре враження на відвідувачів — своїх і чужих. Побіч мистецьких виставок ми влаштовували різні доповіді, покази діяпозитивів та кінокартини. Крім цього приміщення КУМФ були доступні для організування громадських зустрічей.

Вже по кількох роках мистецької діяльності приміщення для Галерії виявилось замале. Ми почали шукати за більшим, більш відповідним.

Шукаючи нового приміщення, ми витратили багато часу і коштів на розмови і переговори з муніципалітетом метрополітального Торонто з метою купити міський історичний будинок, в якому була приміщена музична школа. З тих намагань нічого не вийшло, бо вишу ціну за будинок дали представники, що представляли французьку громаду.

З початком 1979 року, ми, тобто фундатори, купили будинок, у якому тепер знаходиться Фундація. Тоді ринкова вартість будинку становила 750.000,00 дол. Після довгих торгів, враховуючи, що будинок в більшості був порожній, нам вдалося його купити за 500.000,00 долярів. Разом з перебудовою та влаштуванням галерії вартість будинку досягла 650.000,00 дол. При закупі будинок був заборгнований на 400.000,00 дол. Гіпотечне заборгнування і відсотки від нього та утримання будинку спричиняли щорічний недобір вартості приблизно 50.000,00 дол., який платили фундатори. При кінці 1983 року фундатори повністю сплатили гіпотечне заборгнування.

У новому будинку Фундація займає приблизно 700² метрів площин, на якій розміщені п'ять виставових заль. Світовий Конгрес Вільних Українців займає п'ятикімнатне приміщення площею приблизно 150² метрів. Комітет Українців Канади Відділ Торонто приміщений у трьох кімнатах. Цілий будинок Фундації має 2.000² метрів. Понад половина будинку орендується різним підприємствам за річним чиншом 150.000,00 дол. Чистий прибуток з винайму призначений фундаторами на потреби мистецької діяльності.

У новому приміщенні Фундація інтенсивніше розгорнула свою діяльність, влаштовуючи більші обсягом мистецькі виставки та інші імпрези.

До однієї з ділянок нашої праці, якій ми присвятили багато часу і коштів, був задум видати перший том Історії Українського Мистецтва, авторства проф. Івана Кейвана. Фундація, після розмов з автором, заплатила йому гонорар сумою 2.500,00 дол., а автор прислав нам матеріял, який вимагав редакції і також ілюстративного матеріялу. Незважаючи на посилені спроби знайти відповідного для автора редактора, котрий би також скомплектував ілюстративний матеріял, справа опинилася у

сліпому куті. Власне тому Фундація звернулася до Канадського Інституту Українських Студій в Едмонтоні з пропозицією видати Історію Українського Мистецтва, зрікаючись одночасно своїх прав до заплаченого авторського гонорару.

Упродовж десяти років Фундація влаштувала приблизно 150 виставок, які відвідали приблизно 150.000 зацікавлених образотворчим мистецтвом осіб. Між відвідувачами було багато офіційних осіб, серед них Генеральний консул Франції, такого ж рангу працівники консульств Федеративної Республіки Німеччини, Греції. Галерію відвідали також деякі міністри провінційних і федерального урядів. З українських достойників треба назвати патріярха Йосипа Сліпого, митрополита Мстислава, митрополита Максима Германюка, владику Ізидора Борецького, кардинала Владислава Рубіна. З-посеред політичного і культурного світу Галерію відвідали проф. Володимир Янів, проф. Шевельов, проф. Володимир Кубайович, д-р А. Фіголь, проф. д-р Степаненко, поет Біляєв, письменник Улас Самчук, Юрій Стефаник та багато інших діячів церковного й культурного та наукового життя.

За час свого існування Фундація нав'язала письмові зв'язки з приблизно 300 українськими мистцями, що живуть у США, Канаді й в інших країнах поселення. Приблизно 130 мистців мали в Галерії Фундації свої виставки і стали нашими постійними клієнтами. Деякі з них мали по кілька виставок, увінчаних великим матеріальним і моральним успіхом.

Найбільшим досягненням у діяльності Фундації була Світова виставка українських мистців, яка відбулася у 1982 році. У виставці взяли участь 88 мистців із дев'яти країн трьох континентів. Велика кількість відвідувачів, урочисте відкриття, прихильні відгуки преси, матеріальна допомога з боку Уряду Онтаріо, Шевченківської Фундації, досить великий продаж картин і скульптур — все це разом наповнило радістю особи, які займалися влаштуванням знаменитої імпрези. Завершенням Світової виставки українських мистців було видання каталога — із 110 повнокольоровими репродукціями, трьохмовним текстом (по-українськи, по-англійськи і по-французьки), вступними статтями Міністра культури Онтаріо і мистецтвознавця

Святослава Гординського. Великою заслугою у появі каталога і в улаштуванні Світової виставки українських мистців була безінтересовна праця Святослава Гординського, котрий був головою селекційної комісії і головним редактором каталога. Не меншою заслугою у цьому ділі була теж праця д-ра Ярослава Кальби, який був координатором цілої імпрези та офіційним господарем під час відкриття виставки.

Ця виставка завдала нам багато труду, забрала багато часу. Треба бо знати, що експонати на неї приходили до нас з трьох континентів: Північної, Центральної і Південної Америки, Європи та з Австралії. Кожна посилка була застрахована, у зв'язку з цим була посилена митна перевірка. Після виставки треба було прислані картини знову опаковувати й відправляти мистцям. І, хоч фінансово Світова виставка українських мистців виявилася дефіцитною, то морально, престижево в сенсі пропагування українського образотворчого мистецтва у діаспорі, ми досягли великого успіху. В результаті ми відчули, що робимо справді добру роботу.

З нагоди оснування Фундації і у зв'язку з її діяльністю ми одержали багато листів з признанням за роботу. Ось деякі фрагменти тих листів: „Без зайвих панегіrikів слід заявити, що постання Канадсько-Української Мистецької Фундації, це явище далекосяжного значення, яке сміливо можна назвати певною епохою українського мистецтва на терені Канади” — Іван Кейван. „Коли Ваша виставка належить незаперечно до однієї з найпозитивніших подій нашого мистецького життя у діаспорі, то „Каталог” надовго залишиться одним з найважливіших довідників нашої мистецької діяльності поза Україною” — проф. д-р Володимир Янів.

Було багато прихильних відгуків у пресі, радіо СБС та в телебаченні.

В діяльності Фундації треба окремо відзначити ювілейну, в ретроспективному пляні, виставку найбільш відомого мистця-українця у світі Якова Гніздовського. Ювілейний бенкет відбувся у Гартгаузі в Торонтському університеті з великою кількістю учасників загальноканадського мистецького середовища. Виставку відвідало кілька тисяч осіб.

Друга, великої значення мистецька виставка, відбулася з нагоди 150-річчя міста Торонто. У виставці взяло участь 39 національних груп і приблизно 82 мистців. Виставку відвідало кілька тисяч осіб з різних національних середовищ, включно з автохтонами-індіянами, які також брали визначну участь у виставці. Відкриваючи виставку проф. д-р Блур назвав її історичною мистецькою подією Канади. З нагоди тієї виставки також підготовлено каталог картин з 82 кольоровими репродукціями, однак цей каталог не попав на ринок, бо друкарня дала недоброкісний продукт. А шкода, бо ж каталог був добре зредагований.

Для відзначення 1000-річчя християнства в Україні фундатори КУМФ замовили у мистця Юрія Козака велику розміром, багатофігурну картину „Хрещення Русі-України 988”. Це найбільша українська картина у вільному світі. Вона має 4 м 60 см ширини і 1 м 83 см висоти. Як власність КУМФ вона постійно експонується на одній зі стін галерії.

1984 року, заходами і коштами КУМФ, видано кольорову репродукцію картин Юрія Козака у двох варіантах: як настінний образ розміром 46 x 102 см і як поштову картку розміром 11 x 24 см. Тираж першої — 5000 примірників, тираж другої — 10 000 примірників.

Ще перед постанням Фундації ми з дружиною придбали 65 портретів-карикатур знаних українців, роботи Едварда Козака. Вони час від часу експонуються в Галерії і їх ми репродукуємо у нашому каталогі-альбомі.

Однаке головною ділянкою діяльності КУМФ було властовування виставок. Ось їх перелік за хронологією, зі вказанням прізвища мистця та країною проживання:

1976 р. Ігор Кордюк — Канада; Зіновій Онишкевич — США; Андрій Гірняк — Канада; Адріяна Лисак — Канада; Віра Юрчук — Канада; Андрій Сологуб — Франція; Бентов-Кардиналовська Міртала — США; Христина Сеньків — Канада; Юрій Крохмалюк — США; Мамчур Кеннет — Канада; Кіфер Кемп — Канада; Галина Новаківська — Канада.

1977 р. Петро Шостак — Канада; Марія Стиранка — Канада; Дарія Ємець — Канада; Руслан Логуш — Канада; Збірна виставка

сімох молодих мистців — Канада; Олександер Пежанський — США; Дмитро Фаркавець — Канада; Ярослава Геруляк — США; Аркадія Петришин — США; Микола Азовський — США; Виставка прикладного мистецтва з участю: Ярослави Геруляк — США; Аки Перейми — США; Наталки Гусар — Канада; Софії Лади — США; Катерини Бучко — США; Ірми Осадци — Канада; Христини Новаківської — Канада.

1978 р. Ака Перейма — США; Василь Фаркавець — Канада; Михайло Гамула — Канада; Одарка Онищук — Канада; Леонід Молодожанин — Канада; Орест Поліщук — США; Софія Кейван — Канада; Володимир Баляс — США; Ярослав Вижницький — США; Петро Шостак — Канада; Юрій Соловій — США; Ліліяна Березовська — Канада; М. Колес — Канада; Ігор Микитин — Канада.

1979 р. — вже у новому будинку: Орест Грицай — Канада; Едвард Козак — США; Юрій Козак — США; Ярема Козак — США; Юрій Гура — США; Анатоль Коломиєць — США; Анна Гуцуляк — США; Е. Мельник — Канада; С. Стеч — Канада; Аркадія Петришин — США; Яро Плав'юк — США; Богдан Титла — США; Галина Титла — США; Петро Шостак — Канада; Христина Сеньків — Канада; Володимир Баляс — США; Марія Стиранка — Канада; Іван Бєльський — Канада.

1980 р. Леонід Молодожанин — Канада; Ігор Синявин — США; Анатоль Кринський — США; Ірина Волосяньська — США; Христина Янчишин — США; Виставка п'ятьох італійських мистців з Канади; Віра Юрчук — Канада; Володимир Мазепа — Канада; Василь Фаркавець — Канада; Ольга Марищук — США; Збірна виставка праць 100 дітей — Канада; Омелян Мазурик — Франція; Марія Гарасовська-Дачишин — США; Галина Новаківська — Канада; Іван Бєльський — Канада; Збірна виставка двадцятьох — Канада.

1981 р. продовження виставки двадцятьох — Канада; Едвард Козак — США; Юрій Козак — США; Ярема Козак — США; Анатоль Коломиєць — США; Віра Юрчук — Канада; Ірма Осадца — Канада; Христина Сеньків — Канада; Людмила Морозова — США; Ірина Твердохліб — США; Тарас Снігуревич — Канада; Михайло Гамула — Канада; Анатоль Кринський — США;

Володимир Мазепа — США; Петро Шостак — Канада; Іванна Петрівська — Канада; Ярослава Сурмач — США; Нестор Микитин — Канада.

1982 р. Григорій Крук — Західня Німеччина; Лідія Палій — Канада; Збірна виставка праць студентів Онтарійського коледжу; Андрій Гірняк — Канада; Тамара Орловська — США; Василь Фарковець — Канада; Світова виставка українських мистців з участию 82-ох мистців; Юрій Старосольський — США; Роман Раделицький — Канада; Петро Шостак — Канада; Анатоль Струвер — Канада.

1983 р. Василь Кондратюк — Канада; Любослав Гуцалюк — США; Яків Гніздовський — США — Ювілейна виставка; Збірна виставка, в якій взяли участь: Христина Сеньків — Канада, Ірма Осадца — Канада, Адріяна Лисак — Канада, Лідія Лугова — Канада, Роман Раделицький — Канада; Ніна Мудрик-Мриц — Канада; Теодосій Гуменюк — Україна; Василь Кондратюк — Канада; Анатоль Струвер — Канада; Христина Сеньків — Канада;

1984 р. Яків Креховецький — Канада; Дмитро Фарковець — Канада; Яків Майданик — Канада; Галина Конопада-Цісарук — США; Володимир Макаренко — Західня Німеччина; Микола Неділко — США; Антон Соломуха — Західня Німеччина; Ярослава Кіналь — США; Виставка „Втрачені архітектурні пам'ятки Києва”; Петро Шостак — Канада; Виставка з нагоди 150-річчя Торонто „Арт мозаїк-84” — Канада;

1985 р. Виставка старих ікон; Віталій Созонов — Франція Одарка Фіглюс — США; Богдан Коваль — Канада; Мирон Левицький — Канада; Ольга Короневич-Томлінсон — Канада; Рой Томлінсон — Канада; Яків Гніздовський — США; Василь Кондратюк.

1986 р. Виставка ікон: з колекції подружжя Ірини і Романа Вжесневських — Канада; з колекції Василя Саламона — Канада; з колекції подружжя Мриц — Канада; з колекції Кумф — Канада; з колекції подружжя Л. Войтів — Канада; Андрій Харина — Канада; Юрій Козак — США; Галина Цісарук-Конопада — США; Віталій Литвин — Канада; Павло Лопата — Канада; Христина Микитюк — Канада; Ніна Мудрик-Мриц — Канада; Галина

Новаківська — Канада; Ірина Твердохліб — США; Галина Титла — США; Василь Фаркавець — Канада; Борис Чудралов — Харків — Україна; Віталій Сазонов — Франція; Одарка Фіглюс — США; Богдан Коваль — Канада; Мирон Левицький — Канада з нагоди 50-річчя мистецької творчості; Ольга Короневич-Томлінсон — Канада; Яків Гніздовський — США; Василь Кондратюк — Канада;

1987 р. Рус Тулвінг — Канада; Інформативний вечір із прозірками „Подорожі в Україну — США”; Максіне Шаскер — Канада; Ніколетте Колеттсі і Марія Керамідополюс — Канада; Іван Топелко — Канада; Юліян Колесар — Канада; Дмитро Фаркавець — Канада; Марія Зазуля — Канада, виставка Гобелен;

Виставка 30-х: Андрій Бабич — Канада; Романа Бачинська — Канада; Оксана Бачинська — Канада; Володимир Беднарський — Канада; Іван Бельський — Канада; Ольга Безхлібник — Канада; Микола Бідняк — Канада; Наталка Вербова — Канада; Богдан Головацький — Канада; Михайло Гамула — Канада; Володимир Денисенко — США; Рута Ейні — Канада; Парася Іванець — Канада; Василь Кондратюк — Канада; Ігор Кордюк — Канада; Яків Креховецький — Канада; Ігор Курок — Канада; Софія Лада — Канада; Віталій Литвин — Канада; Павло Лопата — Канада; Марія Мариняк — США; Нестор Микитин — Канада; Лев Микитчук — Канада; Іrena Романа-Носик — Канада; Одарка Онищук — Канада; Ірма Осадца — Канада; Роман Раделицький — Канада; Христина Сеньків — Канада; Петро Сидоренко — Канада; Марія Стиранка — Канада; Юрій Стиранка — США; Аріяндна Стебельська — Канада; Василь Фаркавець — Канада; Людмила Шанта — Канада; Віра Юрчук — Канада;

1988 р. Христина Велигорська-Сеньків — Канада; Іван Топелко — Канада; Петро Шостак Канада, доповідь на мистецькі теми; Петро Шостак — Канада; Іван, виставка скульптури і виробів із золота; Марко Зубар — США; Ярослав Крушельницький, посмертна виставка Люксембург; Всеволод Магас — Канада; Тед Дяків — Канада; Іроїда і д-р Іван Винницькі — Канада, доповідь про сучасний Китай; Виставка ікон з нагоди тисячоліття хрещення Київської Русі; показ відеофільму — Микола Григорович-Мороз — Канада; Іван Бельський — Канада;

Василь Кондратюк — Канада; д-р проф. Роман Шпорлюк, доповідь „Сучасні процеси в Україні та становище діяспори” ; Григорій Крук — Німеччина; Роман Баараник — США; Яків Гніздовський — США;

1990 р. Д-р Ляриса Онишкевич — США, доповідь „Найновіше в літературі України”; Іван Топелко — Канада; Теодор Дяків — Канада; Едвард Козак — США; Юрій Козак — США; Ярема Козак — США; іван Марчук — Україна; Феодозій Гуменюк — Україна; Володимир Патик — Україна.

Наведений тут перелік виставок дає уяву про працю КУМФ.

Крім виставок КУМФ влаштовував доповіді на мистецькі літературні теми. Їх було багато, а згадаємо тут лише головніші: проф. В. Вовка з Бразилії, з нагоди 5-річчя діяльності КУМФ, проф. О. Павлова про писанку, Світлани Кузьменко, Марії Гарасимович, Лідії Крушельницької, Данила Струка, Марії Горбань, Ніни Мудрик-Мриц.

КУМФ, діючи в країні багатокультурності, влаштував теж вечір українсько-іспанської культури. Щоб дати доказ своєї демократичності КУМФ влаштовував теж виставки праць не українських мистців, а саме: для п'ятьох канадців італійського походження, для мистця естонського походження, дві виставки для мистців грецького походження і одну для мистця єврейського походження. Хоч ті виставки не принесли сподіваного фінансового результату, однак вони зробили добру роботу для поширення доброї думки про українців і українське мистецтво.

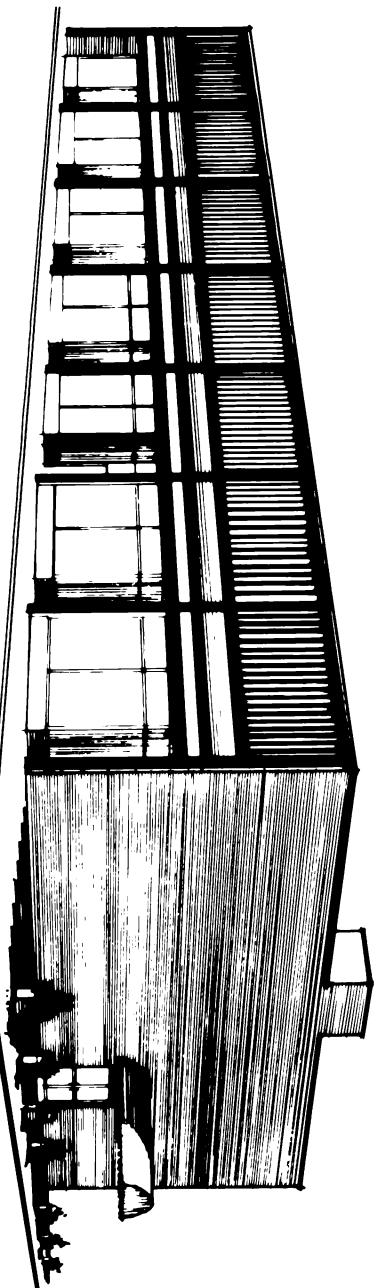
І ще кілька слів про громадське тіло КУМФ — Дирекцію. Від оснування Фундації діяла, кожного року вибирана, дирекція, яка, в силу обставин, в основному обмежувалася до репрезентативної ролі. Та й годі вимагати від осіб, які мають свою професійну роботу, які безпосередньо не зайняті в діяльності Фундації, більш ефективної роботи.

На кінець подаємо список і фотографію сучасної Дирекції.

Роман Вжесневський — голова, Мирон Барабаш — Заступник голови, Оксана Сосновська — секретар, Ігор Ігнатович — касир, Яків Креховецький — член, Мирослав Клід — член, Юрій Данилів — член, Ірина Ріпецька — член, Ірина Носик — член, Наталія Головата — член, Маріян Горгота — член, Михайло Гава — член.

Дирекція Канадсько-Української Мистецької Фундації в 1990 р.
Сидять зліва: Ірена Мороз, Михайло Шафранок, Ярослава Шафранок, Галина Новаківська.
Другий ряд зліва: Мирослав Кілд, Марин Горгота, Наталя Головата, Роман Вжесневський,
Ірина Носик, Ігор Ігнатович, Ірена Ріпецька, Михайло Гава.

Будинок на вул. Блур чч. 2116-2128 Захід, який подарували Канадсько-Українській Фундації та ініціатори і основники Ярослава і Михайло Шафранюки.

КОЛЯНКІВСЬКІ ТА ЇХНЯ ГАЛЕРІЯ-МУЗЕЙ

Обидвоє Колянківські, Микола й Оля, вже у кращому світі, де «ність болізни, ні печалі», ні життєвих і людських прикрошів. На їхнє бажання їх прах поховано 13 жовтня 1990 р. на фронті галерії-музею, ліворуч від пам'ятника, роботи польського скульптора Едварда Конюшого. О. д-р Роман Даниляк відправив похорон і Панахиду з участю їхніх приятелів і рідної сестри пок. Олі — Тані Лукіянович, що приїхала зі Львова. Так закінчилось їхнє велими трудяще життя, віддане поширюванню українського мистецтва, мало відомого поза Україною. Вони відійшли у засвіти, а їхня галерія-музей у Ніагарі залишилась як видатна станиця української культури в Канаді.

*
* *

1955 р. Колянківські приїхали до Канади, до Едмонтону, з Парижу (Франція) як імігранти. Звідти незабаром переїхали до Торонта. У Парижі Микола Колянківський видавав журнал малого формату *Mi i Світ*. Тут він його далі видавав. Однаке, за спонукою мистця Миколи Кричевського, зацікавився мистецтвом і почав у цьому напрямі працювати, заснувавши малу першу українську галерію на вул. Бетерст, а трохи згодом на Блурі. Щоб помогти чоловікові Миколі, пок. Оля почала вести перукарню (фризерню).

Розгортаючи художню галерію, Колянківські стали мріяти про велику установу, яка б притягала й іншонаціональних громадян, яким українське мистецтво було майже невідоме, а сучасне України й поготів. Помалу оглядалися, де й як це зробити. Адже усвідомляли собі, що на розбудову такої поважної установи потрібно грошей, яких вони не мали. Яка ж у них була сильна

віра в кінцевий успіх, коли вони таки рішились на таке велике діло! Подумати ж — іх тільки двоє, чоловік і дружина, і зважились будувати галерею. Вони добре знали, що будуть великі труднощі, проте — вірили, що зможуть їх подолати.

Переглядаючи спомини Колянківського «Так будувались фундаменти» (*Ми і світ і Нові Дні* за 1980-ті роки) чи його недруковані *Спогади* (1977-84), ми бачимо, які важкі обставини в них склались, але теж і якою була завзятість здійснити задумане діло. Та, не зважаючи на недостатні матеріальні засоби, як і життєвої недостатки — в голоді та холоді (Дослівно), все ж таки розпочали будову. Одного либонь ніколи не передбачали й не сподівались, що свої так «щедро» кидатимуть їм колоди під ноги, замість радіти будовою культурної установи.

*
* *

Куриликові «Страсті Христові» (160 картин), — їх вони купили навесні 1970 року, — були спонукою приспішити будування галерії-музею. Колянківські бо зразу збагнули, що «ці картини мають стати основою нашого музею в Ніагара Фаллс»¹⁰). Тут вони вже купили були ділянку під будову такої установи, яка мала, за пляном відомого архітектора і професора МекГілльського університету в Монреалі, Ростислава Жука, стати дійсністю. Будова була запроектована відповідно до картин, і поготів для «Страстей» у центрі з Охтирською Божою Матір'ю. «Ми усвідомили собі ще одну незвичайність: «Страсті» були найкращим оточенням для ікони».

Врешті, подолавши всі перешкоди, здавалось — непереможні, Колянківські в червні 1971 року відкрили свою галерею. Курилик, що давніш мав сумніви щодо здійснення цього проєкту, як уперше побачив розвішені картини «Страстей» та ікону Богоматері у центрі між ними, «похитнувся, принишк і сказав півголосом: 'Це чудо, це чудо'». І це справді було чудо! Але...

«Всі сили», пише Колянківський у *Спогадах*, намагаються знищити музей», який «не знаходить жодної суспільної підтримки, за винятком незначної підтримки поодиноких людей».

У грудневому числі *Ми і світ* (1971) Колянківський написав статтю «Україна й СРСР», яка «вичерпно з'ясувала всі проблеми, пов'язані з фактичним станом речей і нашою психікою». Ця стаття:

«Сприйнята була негативно і тут, і там. В Україні зацарила довга мовчанка, а тут посипались статті (інспіровані звідтіль), що мали вже вироблене раніше підґрунтя. Одночасно в кількох різних і ворожих одні одним виданнях з'явилася стаття „Чудо в Ніагара Фаллс”, де, крім лайки на мене особисто й перекручень того, що було сказане, опубліковано також блузнірські слова на адресу 'Страстей' та ікони Богоматері...»²⁾

Зате англомовна канадська й американська, а теж і польська преса друкували дуже гарні та прихильні статті про галерею-музей.

Дещо про Охтирську Богоматір.

Відвідуючи Колянківських, архиєпископ Мстислав Скрипник пізнав ікону Охтирської Богоматері. Його бабуня була ігуменя в Охтирському монастирі й він ще дитиною бував там. Тепер хотів купити цю ікону. Теж її хотів купити і д-р Євген Стецьків для Бавнд Бруку. І Владика з України, архиєпископ Василь Величківський, який саме повернувсь із заслання (1972) і виїхав на Захід, дуже прагнув набути цю ікону.

Усім ім Колянківські відмовили, бо вважали, що Охтирська Божа Матір нерозлучно має лишитись у галерії-музеї. Вони вірили, що ця ікона — чудотворна й завдяки її допомозі вони змогли збудувати, всупереч усім перепонам, цю культурну установу, першу українську в Канаді. «Я не знаю, чи без такої віри ми потрапили б були здійснювати наші пляни і продовжувати наше існування».

Коли ж у згаданій статті так неетично окреслено Охтирську Богоматір, то Колянківський їздив ще на Україну, щоб ствердити безсумнівно правдивість оригіналу цієї ікони. Йому це вдалось у розмовах з авторитетними людьми, а зокрема з Яценком,

1) Всі цитати взяті зі *Спогадів* (недрукованих) Колянківського.

2) Див. докладніше про це в нашій статті «Про друзів-приятелів, що відійшли», *Нові Дні*, травень-червень 1986.

директором харківського музею до приходу німців. Там була Охтирська Богоматі, а тепер її немає.

Щойно сучасні події в Україні відкривають багатьом, що і як треба було робити, щоб мати якийсь зв'язок з Україною...

*

* *

На весні 1977 р. помер Василь Курилик, великий прихильник галерії-музею, який багато-багато помогав Колянківським. 1981 р. уряд Канади купив Курилікового «Українського піонера», що поміщений у парламенті в Оттаві. Цей продаж дав змогу Колянківським обтруситись із заборговань, з грошових клопотів.

Раніш вони видали дві чудові книжки *Страсті Христові* та *Український піонер* (1979).

28-го жовтня 1985 року помер несподівано й раптово на серцевий приступ Микола Колянківський. Залишилась сама Оля з усіма труднощами. Щоб мати допомогу в управлінні галерією-музеєм, вона зорганізувала «Курилик-Клуб», а також т. зв. «Бінго», яке давало прихід утримати установу. У цьому їй помогали приятелі.

Готувалась пок. Оля поїхати в Україну з Куриліковими картинами, щоб там влаштувати виставку, але — вже їй не довелось цього здійснити. Неждана смерть і їй вкоротила земні муки 1 червня 1990, сливє 5 років після смерті Миколи. Обидвос основників величавої культурної установи, першої такої поза Україною, відійшли у країй світ...

*

* *

Яка ж доля цієї унікальної української галерії-музею після смерті основників і її власників?

Пок. Оля Колянківська залишила заповіт, де сказано:

«Бажаю, щоб музей 'Страстей Христовых' Василя Курилика продовжував своє існування на майбутнє у цьому приміщені, спеціально збудованому в місті Ніагара Фаллс».

«Волею моого чоловіка і тепер моєю і нашою спільною є надалі шанувати пам'ять Василя Курилика згідно з напрямними музею».

Далі сказано, що всі картини (160) з колекції Страстей — «не можуть бути продані, ані розбиті, ані сховані», але «завжди виставлені на показ для людей». Всі картини, а з ними «колекція малюнків Миколи Кричевського мають бути збережені в музеї».

Будинок і всю мистецьку творчість записано «на Корпорацію 'Страстей Христових' Василя Курилика». Виконавець волі Колянківської — о. д-р Роман Даниляк із Торонта, який з Радою Директорів музею мають рішити про дальшу долю музею». На випадок неспромоги вести далі музей в Ніагара Фаллс усе майно «переходить на спільну власність української католицької епархії в Торонті й на Інститут св. Володимира в Торонті».

Тепер Раду Директорів очолюють: голова — Іван Буртяк і секретар — Іван Грабовський. Галерія-музей для публіки далі відкрита. Намічено, що виставку Курилових картин повезе в Україну д-р Дарія Даревич.

Зі смертю Миколи Колянківського журнал *Mi i Світ* після 36 років існування перестав виходити.

Будівничі такої величавої української культурної станиці в Канаді заслужили собі справжню пошану та вічний спомин.

Антін В. Івахнюк
„Нові Дні”

Св. п. Ольга і Микола Колінківські — ініціатори і основники Української Мистецької Фундації в Ньюара Фаллс.

Микола Колянківський

УКРАЇНСЬКА МИСТЕЦЬКА ГАЛЕРЕЯ В НІЯГАРА ФАЛЛС

Від самих початків існування наших комерційних галерей у Торонті (Канада) в 1958 році — перших українських мистецьких галерей поза межами України — нами було поставлене ясно їх завдання: знайомити нас із світовим мистецтвом і світ з українськими мистецькими досягненнями. Ця програма була, зрештою, раніше ще висловлена в назві журналу „Ми і Світ”, що приньому ці галереї постали. Впродовж більш десятка років у нас постійно перепліталися виставки мистців-українців з виставками мистців іншого національного походження.

І, коли тільки відкрилася така можливість, ми включили у цей культурний обмінний процес також мистців України, купуючи їхні твори і влаштовуючи їм персональні та збірні виставки.

Отож було зовсім закономірно, що на цьому шляху ми зустрілися з Василем Куриликом, мистецтво і філософія якого були ідеальною сполукою вікових культурних надбань його українських предків з культурою країн його народження — Канади та через неї, за посередництвом могутнього об'єднуочого елементу віри — з культурою всього людства.

Задумавши побудувати мистецьку галерею музеиного типу (знову ж першу таку українську інституцію поза Україною), ми купили навесні 1970 року у Василя Курилика найбільший твір його життя — 160 картин серії Страстей Христових за Євангелієм св. Матвія, щоб вони стали основою музею, однаково дорогою для українців і неукраїнців, для тих хто вірить і не вірить, хто приходить подивляти мистецтво або шукає лише короткочасної розваги.

Продавши свої торонтські доми і затягнувши великі позики, ми в 1971 році побудували в Ніагара Фаллс за проєктом архітектора Радослава Жука, професора Мек Гілл університету в Монреалі, будинок спеціально достосований до наших колекцій і завдань.

Ми вибрали місцевість Ніагара Фаллс з двох причин: Вона „восьме чудо світу”, що притягає і постійно притягатиме десятки мільйонів відвідувачів кожного року, а при цьому ж досить дивним-дивом до того не мала ні по канадському ні американському боці жодної публічної мистецької галереї міста.

Побудована на скелі й залізобетонних фундаментах галерея має 13.500 кв. стіп площині і п'ять поверхів. На найвищому — знаходиться тепер Редакція журналу „Ми і Світ” та мешкання директорів галереї, але стіни служать експозиції мистецьких творів. Весь четвертий поверх займає серія „Страстей Христових” В. Курилика. Третій поверх, що стоїть на рівні входу від паркувальної площині, приміщує фрескову композицію Курилика „Український піонер”, велику колекцію картин „Краєвиди України”, невеличку добірну виставку гуцульської кераміки й петриківських розписів, виставку книжок Курилика і сувенірний відділ. На другому поверсі, що до нього веде головний вхід від дороги і могутнього 10-тонного Пам'ятника піонерам долота Е. Конюшого, знаходиться зала малюнків „Створення світу” Таліса Кікавки, велика виставкова зала праць різних мистців і куток, присвячений українським писанкам. Найнижчий позем у підвалі, із стінами на 20 стіп високими, ще невикінчений вповні й служить складом для картин, книжок і журналів.

При вході від паркування стоїть серед зелені, в природному оточенні, наша гордість — оригінальна Степова Баба з України, що її вік губиться в доісторичній ері.

Галерея має велику збірку (понад 50 творів) великого мистця і нашого особистого приятеля, що йому завдячуємо наше зацікавлення мистецтвом — Миколи Кричевського, понад 20 творів визначного мистця України — Миколи Глущенка, біля сотні творів литовського мистця Леона Урbonаса, біля 40 творів польської сучасної мальарки і графіка Аліші Шуберт-Ольшевської, кілька сотень графічних мистецьких творів та сотні картин поодиноких українських і неукраїнських мистців.

Унікальною є колекція портретів творців галереї, що їх впродовж двадцяти п'яти років робили різні мистці різними техніками. Безцінною є оригінальна Ікона Охтирської Богоматері, що славилась чудами й уважалась однією із десяти найбільш почитаних ікон України. Має галерея досить велику збірку скульптури, бібліотеку фільмів, прозірок і магнітофонних записів, багатий архів і мистецьку та загальну бібліотеку.

Галерея видала два цінні альбоми Василя Курилика з репродукціями оригіналів її колекцій: „Страсті Христові” з 160 кольоровими репродукціями, та „Український пioner” з 29 кольоровими репродукціями. Це видання трьома мовами: англійською, французькою й українською.

Галерея, її колекції і видання були темою багатьох сотень статей різними мовами в Канаді, США й в Європі.

NIAGARA FALLS ART GALLERY.
BOARD OF DIRECTORS 1990/91.

President — John Burtniak
Vice-President — Dr. Ivan Hrabowsky
Secretary — Klym Bolechowsky
Treasurer — Emelia Smal.

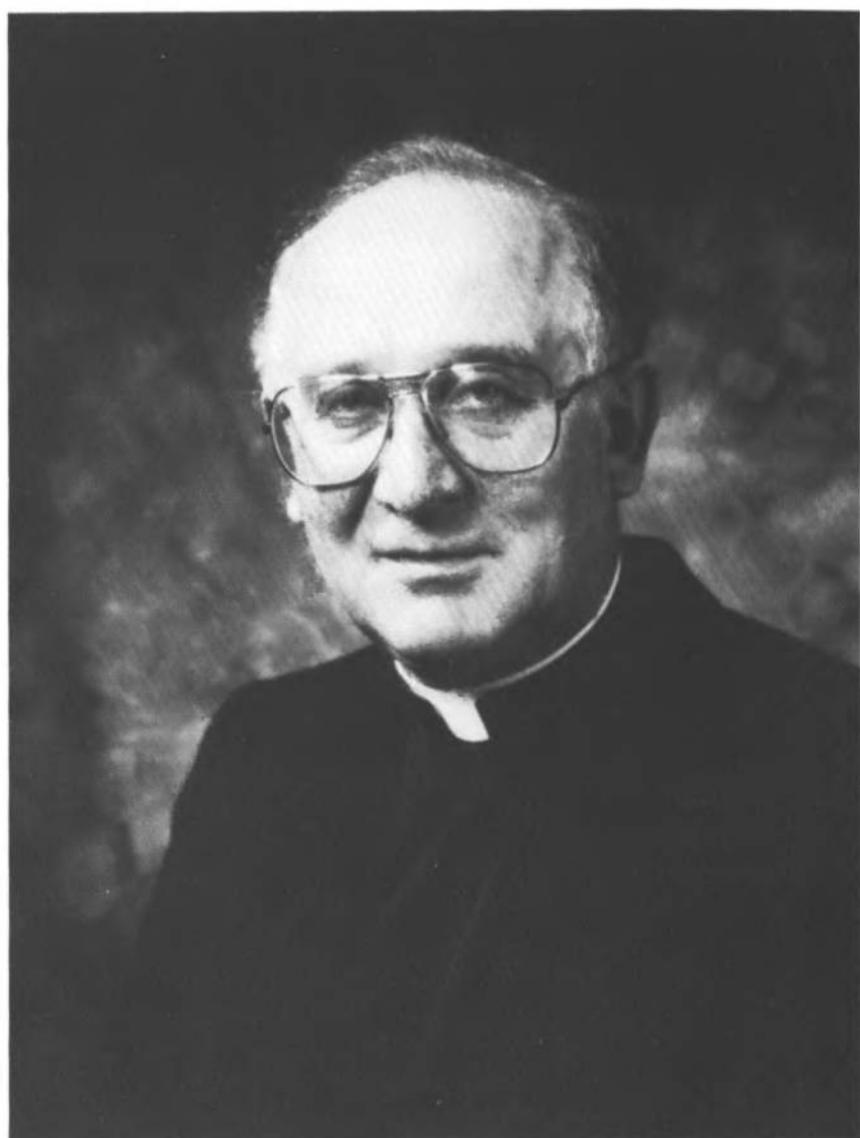
Alderman Gary Hendershot
Dr. Eugene Steciw
Rev. Roman Danylak
Andre Sawchuk

Curator — Brian Smylski

Від ліва: Климент Болехівський — секретар, Іван Буртник — президент, Емілія Смаль — касир, Іван Грабовський — віце-президент.

Дирекція Української Мистецької Галереї в Ніагара Фаллс.

Виконавець волі Ольги Колянківської — о. д-р Роман Даниляк із Торонта, який з Радою Директорів музею мають рішати про дальню долю музею.

Іван Буртињак — президент Української Мистецької Галереї в Ніагара Фаллс.

THE UKRAINIAN PIONEER

The Niagara Falls Art Gallery owns two other important paintings by Kurelek, **The Death of Lesya Ukrainka in Georgia** (painted on 1970 during Kurelek's first trip to the Ukraine and the Caucasus) and **Christ the Teacher** to illustrate the words of the Gospel according to St. Mathew: "Jesus answered them, take care that you do not allow anyone to deceive you". This is one of the painting in the **Last Days** series (1971). The gallery also owns a number of his drawings and lithographs.

Kurelek was thrilled by the gallery: "I couldn't imagine a better place for **The Passion of Christ**." In gratitude, he depicting the history of Ukrainian pioneers in Canada. later he decided to do it on six panels, in case is should become necessary to move the painting to another building, adding: "If you should some day find yourself threatened with loss of the building and **The Passion of Christ**, in order to pay your debts, you might be able to find a person or an institution willing to settle your debts in exchange for this painting". **The Ukrainian Pioneer** took shape as a series of six plywood panels, each 5 feet by 4 feet. Upon completion of the painting, Kurelek himself installed it in the gallery on November 21, 1971.

Оригінальна „Степова Баба” з України при вході до музею в Ніагара Фалс.

